

Synergie van stamboek- en KI-activiteiten

Vorig jaar bouwde Varkens-KI-Vlaanderen een nieuwe KI-stal in het varkensarme Bevel. Hierdoor steeg de capaciteit van het coöperatieve KI-station naar 70 beren. Herman Vets, consulent varkenshouderij bij de Boerenbond, is er voorzitter. – ANNE VANDENBOSCH –

• varkens •

“Goed 60 jaar geleden kocht een groep Antwerpse varkensfokkers een kasteelhoeve met stallingen in Bevel, een deelgemeente van Nijlen”, overloopt Herman Vets de geschiedenis. “In de stallingen van de oude hoeve startten ze met de georganiseerde selectie van varkens.”

Selectiemesterij

“Pas 20 jaar later, in 1968, werd er op de terreinen van de kasteelhoeve een specifieke proefstation voor de selectiemesterij gebouwd”, gaat Herman verder. “Het doel was het berekenen van de fokwaarde van stamboekvarkens voor mesterij-eigenschappen – meer bepaald de groei, de voederconversie en de slachtkwaliteit – op basis van de prestaties van hun nakomelingen die afgemest worden onder uni-

forme omstandigheden in de mesterij. De varkens werden hier in hokjes voor 3 tot 4 dieren gehuisvest. In elke provincie was er een gelijkaardig proefstation. Bevel was wel uniek vermits het in privéhanden was.

In de jaren 90 raakte de stal in Bevel in onbruik. De schaalvergroting en modernisering van de selectiemesterijen in Rumbeke (West-Vlaanderen) en Scheldewindeke (Oost-Vlaanderen) maakten de kleinere stations in minder varkensdichte streken overbodig. In Wallonië bleef er wel nog een proefstation open. In die periode maakte kunstmatige inseminatie opgang in de varkenshouderij. De nood aan beren voor de spermaproductie op het eigen bedrijf verminderde evenredig. Wel bleef in Bevel intussen het beermoederprogramma lopen. In dit project werden

beerbiggen van diverse bloedlijnen centraal aangekocht, opgefokt onder gecontroleerde omstandigheden met het oog op het vaststellen van de exterieur- en productiekenmerken en uiteindelijk verkocht aan geïnteresseerde fokkers of KI-stations. Voor dit programma werden beerbiggen uit interessante bloedlijnen van de zeugenlijnrassen centraal in Bevel opgefokt en werden hun exterieur- en prestatiegegevens opgevolgd. Na een keuring werden ze opnieuw te koop aangeboden. Voor de vermeerdering van zeugen zijn er op jaarbasis van deze rassen maar een beperkt aantal beren nodig. Hierdoor was het voor de fokkers commercieel niet meer rendabel om zelf beren aan te houden.

Omwille van sanitaire en economische redenen besliste het stamboek in 2007 om het beermoederprogramma over een andere boeg te gooien. De stal in Bevel kwam terug leeg te staan. Hij was verouderd en vergde veel manueel werk. De beertjes uit het beermoederprogramma blijven nu bij de fokkers zelf die ze, mits een kostenvergoeding van het stamboek, onder standaardcondities opvolgen.”

Nieuwe KI-stal

“Gelijklopend met deze evoluties werd in de jaren 80 Varkens-KI-Vlaanderen, een coöperatieve van varkenshouders, opgericht. Deze had als basisgedachte het promoten van bedrijfs-KI. Vermits er toen nog geen KI-centra (en bijhorende wetgeving) bestonden, was het ‘uitwisselen’ van sperma van interessante beren tussen collega’s heel normaal. Door de stijgende interesse voor KI specialiseerden sommige varkenshouders zich en bouwden zelf een KI-station uit. In 1992 startte Varkens-KI-Vlaanderen er zelf mee in een oude stal in Bevel. Hier in Bevel specialiseerden we ons in zeugenlijnberen. De meeste KI-centra houden voornamelijk eindberen, dus beren van het Piétrainras.

De oude selectiemesterijstal werd 2 jaar geleden gesloopt en er kwam een nieuwe KI-stal in de plaats. In deze nieuwe stal kunnen we 40 beren huisvesten. Daarmee komt onze totale capaciteit op 70 dieren. Het aantal beren groeit geleidelijk naar dat aantal, momenteel zitten er ongeveer 50 dieren. Omdat er hier geen selectiemesterij-activiteiten meer gebeuren en Bevel een varkensarm gebied is, heeft het KI-station een goede gezondheidsstatus.

We kozen voor een diepstrooiselstal. Dit geeft meer comfort aan de dieren, het komt dus ten goede aan het dierenwelzijn. Een proef wees uit dat het gebruik van koolzaadstro, dat erg vochtabsorberend is, zorgt voor de droogste en beste ligplaats voor de beren. De stal vergt weinig arbeid, we moeten de hokken maar 1 of 2 keer per jaar uitmesten. De automatische klimaatsturing zorgt er voor een prima klimaat. De stal heeft een groot volume en in ver-

Voorzitter Herman Vets voor de beren in de nieuwe KI-stal.

FOTO: ANNE VANDENBOSCH

Buitenaanzicht van de nieuwe KI-stal.

houding slechts een lage bezetting. Dit is gunstig voor de staltemperatuur, zelfs tijdens de voorbije zomer ging die niet echt de hoogte in. Beren moeten eerder koel gehuisvest worden. Er is in deze nieuwe stal ook geen tocht te bespeuren. Wanneer de omgevingsomstandigheden gunstig zijn, is dit natuurlijk positief voor de spermakwaliteit.

De individuele hokken zijn ruimer dan de wettelijke norm van 6 m². Dit maakt het mogelijk om in of buiten de hokken sperma-afname te doen. Elk hok kreeg een traditionele voerbak met een drinknippel erboven. Vorig jaar schakelden we over op de nieuwe specifieke berenkorrel van Aveve. Sindsdien is de gezondheid van de beren en de spermakwaliteit er zeker op vooruit gegaan.

Momenteel hebben we zeven berenrassen: Piétrain, het Belgisch Landras negatief, het Frans Landras, het Fins Landras, het Engels Landras, het Duits Landras en Large White. Het is de bedoeling dat we van alle zeugenlijnrassen telkens een drietal beren met verschillende bloedvoering beschikbaar hebben. We werken hiervoor nauw samen met het Vlaams Varkensstamboek. Vaak moeten we voor bloedverversing echter ook op zoek gaan in het buitenland. Tot nu toe hebben we geen beren van commerciële fokkerijorganisaties. In de beginperiode stond ons station niet echt bekend voor de Piétrainberen, maar door de stelselmatige aankoop van zeer gespierde Piétrainberen de laatste jaren, zijn we dat imago intussen kwijtgeraakt.”

Synergie met stamboek

Omdat de activiteiten van het stamboek in de provincie Antwerpen ook vanuit Bevel gebeuren, is er een grote synergie met de werkzaamheden in het KI-station. Herman: “Eigenlijk ontstond er een win-winsituatie. Daardoor kunnen we een zeer goede klantenservice geven. De werknemers kennen de materie immers door en door. Ze kunnen de klanten zeer goed informeren en hen helpen bij de keuze van sperma. Hier

Nieuwe bloedlijnen worden soms gezocht in het buitenland, hier de Franse York Tamilton, de laatste aanwinst.

in Bevel vragen veel boeren sperma op naam van de beer, ook van de Piétrainberen. In het gamma zeugenlijnberen zijn we erg thuis. We kunnen dus het nodige advies geven om bijvoorbeeld inteelt te vermijden en de juiste rassen te combineren. Het personeel volgt bij hun werkzaamheden, bijvoorbeeld bij de spermacontrole, nauwgezet de procedures. Aan alle aspecten van de spermacontrole wordt enorm veel belang gehecht. We zijn het immers aan onze klanten verplicht om zoveel mogelijk garanties te bieden op een onberispelijke spermakwaliteit. Door de inzet van personeel draagt dit KI-station wel zwaardere kosten dan familiale KI-centra.”

Net als bij andere KI-stations valt ook hier de arbeidspiek in het begin van de werkweek. “De meeste varkenshouders insemineren hun zeugen immers voornamelijk van maandag tot woensdag. De planning is meestal wel gekend, zeker van de klanten in het traditionele weekstelsel. De vraag kan wel sterk beïnvloed worden als er enkele (grotere) klanten, die volgens een meerwekensysteem werken, toevallig samen hun sperma bestellen. Vooral voor die situaties was die schaalvergroting wel aangewezen.

Bij elke sprong van een beer wordt in het labo de beweeglijkheid en de morfologie van het sperma gecontroleerd. We controleren de concentratie en maken er vervolgens de verdunning mee. We streven naar 3 miljard spermacellen per dosis. Dat is behoorlijk hoog, maar het geeft toch een extra zekerheid als het sperma meerdere dagen na het aftappen nog gebruikt wordt. We gebruiken voor de zeugenlijnberen ook standaard een langwerkende spermaverdunner. De klant kan het sperma van deze beren op die manier in principe een week lang gebruiken. Niet dat we het gebruik van oud sperma willen aanmoedi-

gen, het geeft gewoon extra zekerheid. Er worden ook routinematig bewaringsproeven gedaan met het sperma van alle beren. Het is immers bekend dat niet alle sperma even goed bewaart. Ook daarin willen we dus geen risico's nemen.

Naast potjes en tubes, verkopen we nu ook sperma in de Gédis. Bij dit systeem wordt de sonde volledig bij de zeug ingebracht, waarna de zeug het sperma helemaal zelf opneemt. Het is wel wat duurder, maar het werkt makkelijk en is dus arbeidsbesparend. We hebben sinds kort ook een sperma-afhaalkast. Het is eigenlijk een klimaatkast waar dosissen sperma op een temperatuur van 17 °C bewaard worden. Op die manier kunnen varkenshouders ook buiten de werkuren van het KI-station aan het nodige sperma geraken.

Onze klanten zijn voornamelijk varkenshouders uit de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg. Van de zeugenlijnberen verkopen we ongeveer 12.000 dosissen per jaar. Hieruit worden minimaal 20.000 zeugjes per jaar gefokt, een mooi aandeel van de vervanging van fokzeugjes in deze provincies”, besluit Herman. ■